

ناتو و روسیه:
رویکردهای متقابل،
چالش‌های پیش رو

به قلم

حسن خدادی

و
نبی‌الله امامی

نشر ایده سبز

سرشناسه:	خدادی، حسن، ۱۳۶۲ -
عنوان و نام پدیدآورنده:	ناتو و روسیه: رویکردهای متقابل، چالش‌های پیش رو / نویسندگان حسن خدادی، نبی‌الله امامی.
مشخصات نشر:	تهران: ایده سبز، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری:	۲۸۰ص: جدول، نمودار.
شابک:	978-600-93285-3-6
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
یادداشت:	کتابنامه.
موضوع:	سازمان پیمان آتلانتیک شمالی
موضوع:	North Atlantic Treaty Organization
موضوع:	روسیه--روابط نظامی
شناسه افزوده:	امامی، نبی‌الله، ۱۳۶۵ -
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۲ ۴۲۲/۳/۴۶۴۶ UA
رده‌بندی دیویی:	۳۵۵/۰۳۱۰۹۱۸۲۱
شماره کتابشناسی ملی:	۲۱۱۳۸۲۵

نشر ایده سبز

ناتو و روسیه: رویکردهای متقابل، چالش‌های پیش رو

نویسندگان: حسن خدادی و نبی‌الله امامی

طراحی جلد: مسلم یاری‌خواه

صفحه‌آرایی: مجتبی ملکی خیمه‌سری

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۲۸۵-۳-۶

چاپ اول: ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۱۰۰

قیمت: ۱۱۰۰۰ تومان

nashr_ideh_sabz@yahoo.com

http://nashr-ideh-sabz.blogfa.com

(همه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است)

فهرست اجمالی مطالب

فصل اول: کلیات

۱۵	گفتار اول: مقدمه
۲۹	گفتار دوم: مطالعه نظری روابط بین الملل
۳۴	گفتار سوم: مروری بر مبانی نظری پژوهش
۶۳	جمع بندی

فصل دوم: ناتو، گسترش به شرق و رویکرد روسیه در قبال آن

۶۹	مقدمه
۷۱	گفتار اول: تاریخچه تحولات ناتو
۷۹	گفتار دوم: توسعه و گسترش ناتو به شرق
۱۰۴	گفتار سوم: رویکرد روسیه در خصوص گسترش ناتو به شرق
۱۱۴	جمع بندی

فصل سوم: حوزه های تعامل در مناسبات موجود میان ناتو و روسیه

۱۳۹	مقدمه
۱۳۲	گفتار اول: تحولات روابط روسیه و ناتو در دو دهه اخیر
۱۶۵	گفتار دوم: حوزه های همکاری و همگرایی در روابط ناتو و روسیه

فصل چهارم: حوزه‌های تقابل در مناسبات موجود میان ناتو و روسیه

۲۰۳

مقدمه

۲۰۵

گفتار اول: حوزه‌های تقابل در روابط ناتو و روسیه

۲۴۶

گفتار دوم: چشم‌انداز آتی روابط ناتو و روسیه

۲۵۳

جمع‌بندی

۲۵۷

نتیجه‌گیری

فهرست تفصیلی مطالب

۱۱	چکیده
فصل اول: کلیات	
۱۳	کلیات
۱۵	گفتار اول: مقدمه
۲۱	تعریف مفاهیم
۲۹	گفتار دوم: مطالعه نظری روابط بین الملل
۳۴	گفتار سوم: مروری بر مبانی نظری پژوهش
۳۵	الف) نگاه واقع گرایی و نوواقع گرایی
۵۱	ب) نگاه وابستگی متقابل
۵۲	ج) تئوری سازمانی
۵۴	د) دیدگاه نهادگرایی بین المللی
۵۷	ه) نگاه برساخته گرایی
۶۳	جمع بندی
فصل دوم: ناتو، گسترش به شرق و رویکرد روسیه در قبال آن	
۶۹	مقدمه
۷۱	گفتار اول: تاریخچه تحولات ناتو
۷۱	الف) شکل گیری
۷۳	ب) علل واقعی شکل گیری ناتو

- ۷۴ ج) خاستگاه ناتو
- ۷۵ د) کارویژه‌های ناتو
- ۷۶ ه) ناتو در دوران پسا جنگ سرد
- ۷۹ گفتار دوم: توسعه و گسترش ناتو به شرق
- ۸۲ الف) فرایند گسترش ناتو در بستر پسا جنگ سرد
- ۸۶ ب) آغاز بحث گسترش ناتو
- ۸۹ ۱- شورای پروس-آتلانتیک
- ۹۰ ۲- مشارکت برای صلح
- ۹۳ ۳- تبیین اهداف گسترش
- ۹۴ ۴- آمریکا و بهره‌برداری از گسترش کمی و کیفی ناتو
- ۹۷ هـ) مشکلات و گرفتارهای گسترش ناتو
- ۹۸ ۶- چالش‌های فراروی گسترش ناتو
- ۹۹ ج) موافقان و مخالفان گسترش ناتو
- ۱۰۴ گفتار سوم: رویکرد روسیه در خصوص گسترش ناتو به شرق
- ۱۰۵ الف) دیدگاه آتلانتیک‌گرایان
- ۱۰۸ ب) دیدگاه اسلاوگرایان
- ۱۱۳ ج) علل مخالفت روسیه با طرح گسترش ناتو به شرق
- ۱۱۴ د) مخالفت با توسعه ناتو در دکرین‌های امنیتی روسیه
- ۱۱۹ ه) راهکارهای احتمالی روسیه در برابر گسترش ناتو به شرق
- ۱۲۰ ۱- افزایش همکاری با کشورهای مخالف غربی
- ۱۲۱ ۲- اتحاد نظامی و همکاری امنیتی با کشورهای همسایه
- ۱۲۲ ۳- گرایش به رویکرد نظامی و ایجاد فضای ناامن
- ۱۲۴ جمع‌بندی

فصل سوم: حوزه‌های تعامل در مناسبات موجود میان ناتو و روسیه

- ۱۲۹ مقدمه
- ۱۳۲ گفتار اول: تحولات روابط روسیه و ناتو در دو دهه اخیر
- ۱۳۳ الف) حساسیت‌های موجود سیاست خارجی روسیه
- ۱۳۶ ب) رویکرد سیاست خارجی روسیه در قبال ناتو

۱۳۶	۱- روسیه در مقابل ناتو
۱۳۸	۲- روسیه در درون ناتو
۱۴۰	۳- سیاست روسیه در قبال ناتو
۱۴۵	ج) خاستگاه روابط روسیه- ناتو
۱۴۶	د) شکل گیری روابط
۱۴۹	ه) گسترش روابط
۱۵۴	۱- جنگ روسیه با گرجستان و تأثیر آن بر روابط ناتو- روسیه
۱۵۵	۲- تجدید و بهبود روابط پس از حوادث گرجستان
۱۵۸	و) نشست لیسبون و حقیق روابط ناتو- روسیه
۱۶۵	گفتار دوم: حوزه های همکاری و همکاری در روابط ناتو و روسیه
۱۶۶	الف) علل همکاری روسیه با ناتو
۱۷۰	ب) حوزه های همکاری ناتو و روسیه
۲۷۱	۱- مبارزه با تروریسم
۱۷۶	۲- ممانعت از گسترش تسلیحات کشتار جمعی
۱۸۱	۳- عملیات های حفظ صلح
۱۸۲	۴- دفاع موشکی تاکتیکی
۱۸۳	۵- اصلاحات نظامی و همکاری تسلیحاتی- نظامی
۶۸۱	۶- تعامل در افغانستان
۱۹۸	جمع بندی

فصل چهارم: حوزه های تقابل در مناسبات موجود میان ناتو و روسیه

۲۰۳	مقدمه
۲۰۵	گفتار اول: حوزه های تقابل در روابط ناتو و روسیه
۲۰۵	الف) مباحث داخلی و نظامی
۲۰۹	ب) دشمن سازی روس ها
۰۱۳	ج) رقابت و کشمکش در قلمرو شوروی سابق
۲۱۷	د) مساله استقرار سامانه دفاع ضد موشکی

۲۱۹	۱- پیشینه موضوع
۲۲۱	۲- رویکرد غربی‌ها نسبت به سامانه دفاع موشکی
۲۲۳	۳- احتمال نابودی سامانه دفاعی آمریکا از سوی روسیه
۲۲۴	۴- ضمانت‌های حقوقی آمریکا
۲۲۵	۵- واکنش روس‌ها در برابر سامانه دفاع موشکی
۲۲۸	۵ (ه) پیمان نیروهای متعارف در اروپا و توافقنامه انطباق آن
۲۳۱	۵ (و) ساختار امنیتی اروپا
۲۳۲	۶ (ز) مساله انرژی
۲۳۷	۶ (ح) ناتو و مساله پذیرش اعضای جدید
۲۳۷	۶ (ط) نقش متحول ناتو
۸۳۲	۷ (ی) فعالیت‌های نظامی ناتو
۲۳۹	۷ (ک) عملیات نظامی ناتو در لیبی
۲۴۲	۷ (ل) دیگر چالش‌های موجود در مناسبات ناتو- روسیه
۲۴۶	گفتار دوم: چشم‌انداز آتی روابط ناتو و روسیه
۲۵۳	جمع‌بندی
۲۵۷	نتیجه‌گیری
۲۶۵	منابع
۲۶۵	منابع فارسی
۲۷۳	منابع خارجی

چکیده

ریشه‌های ناتو و تاریخ جنگ سرد به خوبی شناخته شده‌اند. ناتو محصول دوران جنگ سرد است که به منظور مقابله با اتحاد جماهیر شوروی، کمونیسم و پیمان ورشو پدید آمد. با فروپاشی جنگ سرد، این تهدیدها با بحران موجودیت روبرو شد. اما تعریف نوین اعضای آن از امنیت در دهه ۱۹۹۰ و قرن بیست و یکم نه تنها تداوم این پیمان را باعث شد بلکه دامنه فعالیت آن را نیز توسعه داد. بطوری که استراتژی گسترش آن به شرق به مرحله اجرا گذاشته شد و باعث گردید پس از فروپاشی شوروی و در دوره پس از جنگ سرد شماری از جمهوری‌های کمونیست سابق به عضویت ناتو در آیند. گسترش بیش از پیش ناتو به سمت شرق و حضور آن در حیات خلوت روسیه به تقابل این سازمان با فدراسیون روسیه انجامیده؛ یگانه‌ای که روابط دو طرف در سایر عرصه‌های وجودی را نیز تحت الشعاع خویش قرار داده است. از طرف دیگر ناتو در پی گسترش روابط خود با روسیه بوده است. در حالی که روسیه نیز بعد از حملات ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ و ورود «بوتین» به «کرمین»، بدنبال تقویت و تعمیق روابط خویش با ناتو بوده است. بعد از پیشرفت‌هایی که در روابط بین روسیه و ناتو در قالب شورای ناتو-روسیه بعد از حملات ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ تا سال ۲۰۰۴ دیده شد، حوزه‌های مناقشه میان آن‌ها نیز بویژه بدنبال سیاست توسعه ناتو به شرق، بصورت فزاینده‌ای افزایش یافته و دستاوردهای اولیه همکاری را تحت الشعاع قرار داده است. محققاً توازن موجود در روابط ناتو و روسیه از بین نرفته است اما موارد منفی آن بیشتر از موارد مثبت به چشم می‌خورد. شورای روابط ناتو-روسیه نیز طی سال‌های اخیر با مسائل پیچیده‌ای روبرو شده است. بنابراین در پژوهش حاضر تلاش خواهد شد تا مناسبات ناتو و روسیه در طول دو دهه اخیر یعنی از سال ۱۹۹۱ تا سال ۲۰۱۲، اعم از حوزه‌های همکاری و مناقشه مورد تبیین و بررسی قرار گرفته و به تحلیل مسائل موجود در روابط این دو بخصوص در رابطه با گسترش ناتو به شرق و رویکردهای گوناگون روسیه در قبال آن، پرداخت شود.